

A pénzügyi szolgáltató szektorok területi dimenziói a Közép-kelet-európai térségben

Közös alapok és eltérő utak

Kovács Sándor Zsolt-
MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
skovacs@rkk.hu

Az 1990-es évek eleje a politikai és gazdasági átmenet éve a kelet- és közép-európai országokban, ezek az országok ekkor váltak a szocialista tervgazdaságokból nyílt piacgazdaságokká. Ez természetesen új, modern pénzügyi szerkezetet is igényelt, így ezidőtájt (elsőként Magyarországon, 1987-ben) az egyszintű bankrendszereket ezekben az országokban felváltották a kétszintű bankrendszerek, ahol a központi bank mellett már megjelentek, illetve megjelenhettek a kereskedelmi bankok is. További közös tendenciák a rendszerváltást követően a CEE országok bankpiacainak tekintetében: (1) szektorális és működési akadályok megszüntetése; (2) magántulajdonú bankok alapításának engedélyezése; (3) külföldi- és közös tulajdonú bankok működésének engedélyezése; (4) bankok alapításának liberalizációja. Mindezek a trendek és tendenciák adták a közös kiindulás alapját az érintett országoknak, de nem determinálták a fejlődés útját

A területi dimenzió tekintetében elmondható, hogy az adott ország közigazgatási, irányítási struktúrájához hasonlóan a bankhálózat struktúrája is lehet centralizált, illetve decentralizált és általában ez a két rendszer e tekintetben azonos jegyeket visel. Éppen ezért érdemes vizsgálni az ugyanazon szituációból induló rendszer mai területi képét, melyek közül a terjedelmi korlátok miatt az absztrakt csak a két szélső példát mutatja be.

Magyarország: A gazdasági átmenetet követő privatizációs és bankalapítási hullámnak köszönhetően jelentős külföldi tőkével jelentek meg nemzetközileg is nagynak mondható bankcsoportok az országban. Ezek az intézmények kivétel nélkül budapesti székhelyet választottak, vidéki, regionális igazgatóságaik csak informális szereppel bírtak. Ellenpólusként talán a takarékszövetkezetek említhetők a maguk közel 1500 kirendeltségével, de így is csak a teljes piac mintegy 5%-át birtokolják. Röviden megfogalmazva Magyarországon egy erősen centralizált modell alakult ki.

Lengyelország: A kétszintű bankrendszer kialakulását követően rögtön egy decentralizált struktúra született Lengyelországban, ahol ugyan a legnagyobb központ a főváros, Varsó, de csak a bankközpontok 43,5%-a található itt. A bankalapítások a regionális központokat sem kerülték el így Lódz, Gdansk, Katowice, Krakkó, Wroclav, Bydgoszcz, Szczecin és Lublin is regionális bankközpontokká válhattak. Ezt a tendenciát a külföldi bankok megjelenése és a privatizációs időszak sem változtatta meg, azóta is fennmaradtak a vidéki bankközpontok.